

„Kaip veikia Japonija“ knygos autorius Andrius Kleiva papasakojo apie japonų vairavimo kultūrą

Andrius Kleiva, anksčiau garsėjęs, kaip jauniausias Lietuvos tinklaraštininkas, o vėliau tapęs technologijų ir politinių aktualijų apžvalgininku, šių metų Vilniaus knygų mugėje pristatė savo debiutinę knygą „Kaip veikia Japonija“. Metus trukusi viešnagė Japonijoje buvo jo studijų Paryžiaus politinių mokslų institute „Sciences Po“ tęsinys. Politikos mokslus studijuojantis A. Kleiva, prieš išvykdamas, metus Japoniją bei Azijos šalis mokėsi suvokti teoriškai, studijavo japonų kalbą, o nuvykęs pasinėrė į šiuolaikinį japonų gyvenimą.

Trumpam į Lietuvą grįžęs rašytojas išbandė garsaus japonų prekių ženklo „Lexus“ naująjį automobilį „Lexus LS 500h“, kurio kūrimui pasitelktos japoniškos tradicijos ir filosofija. Rašytojas papasakojo, kaip ši filosofija atsispindi kasdieniame japonų gyvenime, kuo unikali Japonijos transporto sistema bei ką moderniausių technologijų šalyje reiškia prabanga.

Kaip sekėsi adaptuotis Japonijoje? Kuo ši šalis labiausiai nustebino?

Japonija yra svetingų, draugiškų ir malonių žmonių šalis, todėl didžiulių sunkumų nebuvo. Tiesiog reikėjo priimti kultūrinį kontekstą, išmokti suprasti pasaulėžiūrą ir kasdien būti pasiruošus naujam nuotykiui.

Labiausiai Japonija nustebino tuo, kad niekada taip ir nesustojo stebinti. Buvau šventai įsitikinęs, kad po metų gyvenimo Japonijoje anksčiau ar vėliau nugalėsiu oficialų šalies turizmo šūkį „Endless Discovery“ („Nesibaigiantis atradimas“), bet mano pergalės taip ir nebuvo: už kurio namo bepasuktum, į kuri kalną bepažiūrėtum, su kuriuo bičiuliu beišeitum kavos – atrodo, lyg su kiekvienu tavęs lauktų nauja istorija ir dar nematytas nuotykis.

Japonija apipinta stereotipais. Kai kurie kultūros aspektai, pavyzdžiui, televizijos reklamos ar laidos, mums atrodo keistokos. Kokie kultūriniai skirtumai tai lemia?

Už tai atsakinga Japonijos kultūrinė visuma, ne vienas konkretus aspektas. Šimtmečiais drauge gyvenę, dirbę, augę ir vienas kitą pažinti mokėsi salų šalies gyventojai susikūrė fenomenalią visuomenę, nuo europietiškujų besiskiriančią bendra gyvenimo filosofija ar požiūriu į bendruomenę, ką užsieniečio akiai lengviausia pamatyti per tokius kasdieniškiausius epizodus kaip reklamos ir laidos. Ar taip geriausia tą bendruomenę suprasti? Kažin. Pradėti bendravimą su Japonija reikėtų atvira širdim: priimant ją ne kaip keistą, o tiesiog kitokią.

Gal galite pateikti įdomių kultūrinių skirtumų, susijusių su automobiliais,

pavyzdžių?

Japonai automobilius renka ilgesnėms savaitgalio kelionėms, jų dažniau prisireikia ir tada, kai šeimoje atsiranda augintinių. Pastarųjų atvejų sparčiai daugėja, nes dėl gyvenimo spartumo ar finansinių klausimų japonai vis rečiau renka turėti vaikų. Prie to taikosi ir automobilių kompanijos, reklamuodamos savo produktus. Mano interviu herojaus (dalį knygos sudaro interviu) šuns Marutaro šeimininkas pasakojo, kad Marutaro dažnai kviečiamas filmuotis automobilių gamintojų reklamose – pasak jo, šiandien itin svarbu parodyti, kad automobilis užtektinai talpus ir patogus ir šuniui.

Prakalbus apie transportą Japonijos miestuose prieš akis iškyla metro vagonai į kuriuos žmonės sukemša baltomis pirštinėmis mūvintys vyrai. Kaip prisitaikėte prie tokio ekstremalaus keliavimo būdo?

Į traukinius tokiu būdu žmonėms sulipti padedama tik užimčiausiomis valandomis (anksti ryte ir vakare) ir tik didžiausiuose Japonijos miestuose. Sprendimas paprastas: apeiti tas valandas važiuojant dar anksčiau arba dar vėliau arba apskritai vengti kur nors judėti tokiu laiku, jei tik įmanoma. Kitu atveju pasirinkimo nėra: kaip ir daro japonai, pasiimti knygą, laikraštį ar telefoną ir bandant užsiimti sava veikla, užmiršti prikimšto traukinio depresiją.

Ar japonai mėgsta vairuoti?

Nepasakyčiau, kad nemėgsta, bet vairavimas paprasčiausiai ne visada apsimoka. Šalyje, kurioje apskritai yra tik vienas miestas be geležinkelio stoties, o geležinkelių infrastruktūra išvystyta absoliučiai nepriekaištingai, kasdienės kelionės traukiniu yra pigesnės ir greitesnės.

Kuo skiriasi lietuvių ir japonų vairavimo kultūra?

Japonai linkę save suvokti ne kaip pavienius individus, o didžiulės bendruomenės narius, todėl vairuodami dažniausiai būna mandagūs ir pagalvoja apie kitus vairuotojus. Tiesa, gali būti, kad tai tik mano patirtis, bet man pasirodė, kad perėjos yra išimtis – japonai vairuotojai kur kas rečiau nei Lietuvoje sutinka praleisti stovinčius pėsčiuosius.

Išbandėte neseniai į Lietuvą atkeliavusį naująjį japonų gamintojo prabangų sedaną „Lexus LS 500h“. Kokį įspūdį paliko šis automobilis?

Sakyčiau, kad „Lexus LS“ – ne automobilis, o ištisa japoniško perfekcionizmo patirtis. Man patiko solidžiai minimalistinis automobilio dizainas, sutalpinantis skirtingas automobilio

detales, o vienu žingsniu tolyn žengiančios japoniškos technologijos sukuria stiprų patikimumo įspūdį. Trumpai tariant, ir vairuotojui, ir keleiviui „Lexus LS“ leidžia mažiau galvoti apie automobilio problemas, ir daugiau – apie komfortišką kelionę.

Automobilio kūrėjai pabrėžia, kad jis persmelktas japonų svetingumo dvasios - *omotenashi*. Ką reiškia šis terminas? Ar teko pajusti japonišką svetingumą?

Omotenashi sudėtinga tiksliai išversti pažodžiui, bet jis įkūnija abejonių nepaliekančią preciziką ir kiekvienos detalės apgalvojimą apskritai bet kokioje aptarnavimo srityje. Japonijoje specialiai jo ieškoti nereikia: kur apsilankytų, klientas visur vertinamas kaip Dievas.

„Lexus“ - prabangių automobilių prekių ženklas. O ką japonams reiškia prabanga? Ar jie mėgsta ją demonstruoti?

Akivaizdus turtų demonstravimas Japonijoje suvokiamas kaip primityvumo ir kompleksuotumo išraiška. Genialumas yra paprastume, todėl japoniškoje visuomenėje visada kur kas lengviau nustebinti skoningu, inovatyviu minimalistiškumu.

Atrodo, kad japonai dievina įvairias technologijas. Kaip tai pasireiškia jų kasdieniame gyvenime?

Mėgstu sakyti, kad Japonija yra ne technologiškai pažengusi, o peržengusi. Daugelis įrenginių, apie kuriuos pagalvoti galėtų tik futuristinių novelių kūrėjai, jau yra įgyvendinta ir pilnai veikia Japonijoje. Automatizuoti tualetai, kalbančios vonios ir liftai, parduotuvėse klientus sutinkantys robotai – net nepagalvotum, kad gyvenime to praktiškai kam nors galėtų prireikti (japonams visa tai irgi nesukuria didžiulės pridėtinės vertės). Bet kai visada esi orientuotas į technologijas, kodėl tu nepasinaudoti ir kuriant tualetą? Iš kitos pusės žiūrint, tas futuristinis požiūris visada padeda būti žingsniu priekyje, kurti technologijas, kurios sugeba stebinti savo inovatyvumu ir padėti kovoti su globaliais šiandienos iššūkiais.

Kaip kilo mintis savo įspūdžius paversti knyga?

Po pirmos savaitės gyvenimo Tokijuje pamačiau, kad tikroji Japonija smarkiai skiriasi nuo jos įvaizdžio pasaulyje ir man pasirodė, kad visos kitos Japonijos istorijos – už sušių, kimono, *anime* serialas „Dragon Ball Z“ ir arbatos ceremonijų – irgi nusipelno būti išgirstos, ir pratęsti savo gyvenimą kažkur toliau.

Ką skaitytojai ras knygoje?

Apie Japoniją dažniausiai kalbama iš kelionių gido, akademinio straipsnio perspektyvos arba žongliruojant įsigalėjusiais stereotipais, bet dažnai užmirštama pažiūrėti pačiai Japonijai į akis ir bandyti suprasti, kuo iš tikrųjų gyvena jos žmonės. „Kaip gyvena Japonija“ – metus trukusių stebėjimų ir pokalbių su Japonija rezultatas. Pirmoji knygos dalis skirta išsamiesiems aprašymams, antroji – interviu su aštuoniais labai skirtingų profilių žmonėmis, o trečioji – Tokijo „negidas“, kuris kalbės apie fantastiškai įdomias, lankymo vertas, bet retai girdimas Japonijos sostinės vietas.

Šių metų Vilniaus knygų mugėje dalijote autografus, koks išpūdis liko po susitikimo su skaitytojais?

Nesitikėjau, kad yra šitiek Japoniją mylinčių ir labai nuoširdžiai ja susidomėjusių lietuvių – tai yra labai geras ženklas tolimesniam santykių plėtojimui tarp mūsų šalių.

Paryžiaus politinių mokslų institute studijujete politikos mokslus. Parašėte pirmąją savo knygą. Praktikai grįžote į Vilniaus miesto savivaldybę dirbti talentų pritraukimo srityje. Su kokiomis veiklomis ir šalimi(s) siejate savo ateitį?

Kur bebūčiau ir ką bedaryčiau, visada galvosiu, kaip patirtis ir idėjas galėčiau sugrąžinti Lietuvai.

